

## РЕФЕРАТ

**ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА ЗА НАСТАВНО-  
НАУЧНАТА ОБЛАСТ ЛОГОПЕДИЈА НА ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ  
НАУКИ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП**

Со Одлука бр. 2002-254/13 донесена на 210. седница од Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 9 ноември 2018 година, определени сме за членови на Рецензентска комисија за избор на еден наставник во сите звања за наставно-научната област логопедија на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Комисијата работеше во состав:

- проф. д-р Славица Голубовиќ, редовен професор за наставно-научната област логопедија, вработена на Факултетот за специјална едукација и рехабилитација, Универзитет во Белград, Р Србија – председател;
- проф. д-р Марина Давчева-Чакар, редовен професор за наставно-научната област оториноларингологија, Медицински факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, одговорна на предмети од областа на логопедија, вработена на Универзитетска клиника за оториноларингологија во Скопје – член;
- проф. д-р Ѓорѓи Шуманов, редовен професор за наставно-научната област епидемиологија, вработен на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, член.

Конкурсот за овој избор беше објавен во дневните весници „Дневник“ и „Лајм“ на 31.8.2018 година. На Конкурсот се пријави вонреден професор д-р Гордана Панова, доктор на медицински науки од областа на логопедија, вработена како вонреден професор на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Врз основа на приложената документација од кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки да му го поднесеме следниов

## ИЗВЕШТАЈ

**Биографски податоци**

Д-р Гордана Панова е родена 31.12.1958 година во Кочани. Основно образование завршува во Кочани, а средно медицинско училиште во Штип. Дипломира на Факултетот за специјална едукација и рехабилитација, специјалност логопедија при Универзитетот во Белград и се вработува во Медицински центар во Кочани.

Во учебната 1993/1994 година се запишува на постдипломски студии на Медицинскиот факултет во Белград, Р Србија, но поради лошата состојба во државата се префрлува на Софискиот универзитет во Р Бугарија во областа на логопедија. Во 1998 година го одбранува магистерски труд со наслов „Застапеност и фреквенција на конгенеталните аномалии во Република Македонија“ со највисока оценка и се стекнува со академско звање магистер по логопедија, а завршува и магистерски студии по здравствен менаџмент.

Докторската дисертација со наслов „Фреквенција на дизартикулацијата и улогата на играта за надминување на говорните нарушувања и развојот на комуникативните знаења кај децата од претшколска возраст во Република Македонија“ ја пријавува во 1998 година на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Софија. Во предвидениот рок, во 2002 година јавно ја одбранува со што се стекнува со академскиот степен доктор на науки од областа на логопедија.

Во 2013 г. преку програмата на Еразмус во Ротердам, Холандија, завршува постдокторски курсеви по медицинска етика и клиничка пракса.

Од останатите квалификации има познавање за работа со компјутери, ги користи програмите на Microsoft, SPSS, STAT и за држење на настава, поддржана со Telecommunications; Databases; Graphics; Advanced Telecommunications; Multimedia / Hypermedia. Се користи со англискиот јазик, активно ги познава и се користи со српскиот, хрватскиот и бугарскиот јазик.

## **Наставно-образовна и научноистражувачка дејност**

### **Наставно-образовна активност**

Д-р Гордана Панова на Факултетот за медицински науки успешно ги извршува своите работни обврски како наставник по група предмети од полето на медицинската етика, логопедија - комуникациски вештини, дефектологија, здравствена нега и здравствен менаџмент.

Во април 2007 год. со Одлука од Матичната комисија за основање на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, д-р Гордана Панова е избрана во звање професор на Високата здравствена школа за група предмети од клинички медицински науки (Нега на болен 1 и Нега на болен 2, Основи на дефектологија, Комуникациски вештини, Патронажна здравствена заштита, Клинички сензорни нарушувања, Рехабилитација на говорот кај деца со ДЦП, Здравствен менаџмент, Здравствено законодавство).

Во септември 2009 год. е избрана за член на Универзитетскиот сенат при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Во септември 2008 год. со Одлука на ННС на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, д-р Гордана Панова е избрана во звање доцент, Универзитетски билтен 16 (16.2.2009 г.), Одлука бр. 0210-1591/56 од 2008, НО+НИ=САОП=85,6.

Од 2013 год. до денес е вработена како вонреден професор на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип. Одлука бр. 2502 - 161/52 од 2013, Универзитетски билтен 118 (1 февруари 2014 година). Одлука број 2502-161/52 НО+НИ=САОП=382,5.

Кандидатката вонреден професор д-р Гордана Панова ги исполнува законските услови за избор во звање редовен професор, односно:

1. Со Одлука бр. 2502 - 161/52 од 2013 година, од Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип д-р Гордана Панова е избрана за вонреден професор од областа во звањето вонреден професор за наставно-научната област логопедија на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.
2. Објавени најмалку шест научноистражувачки трудови во соодветната област во меѓународни научни списанија или меѓународни научни публикации:

Ред. број	Автор	Наслов на трудот	Списание	Година на излегувањена списанието
1.	Panova Gordana (2018)	Stress management in health workers in order to improve the satisfaction of patients	Knowledge - International Journal Scientific Papers, 22 (5). pp. 1445-1453. ISSN 1857-923X / 2545-4439 <a href="http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/20301">http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/20301</a>	9 год. 2009

2.	Panova Gordana, Nikolovska Lence, Sumanov Gorgi, Jovancevska, Daniela (2016)	Dietary and nutritional status of children from preschool age in Eastern Macedonia	Journal of Hygienic Engineering and Design, 14. pp. 90-93. ISSN 1857- 8489 (indexed- индексиран)	6 год. 2012
3.	Panova Gordana, Dzidrova Violeta, Nikolovska Lence, Sumanov Gorgi , Jovevska Svetlana Panova Blagica, Panov Nenad (2015)	Dietary habits and nutritional status of children in preschool age	Journal of Hygienic Engineering and Design, 10. pp. 32-36. ISSN 978-608-4565-03-1 (indexed- индексиран)	6 год. 2012
4.	Panova Gordana, Sumanov Gorgi, Nikolovska Lence, Dzidrova Violeta (2017)	A presentation of children with congenital anomalies in the municipality of Stip	Knowledge - International Journal, Scientific Papers, 20 (20.4). pp. 527-536. ISSN 2545-4439	9 год. 2009
5.	Panova Gordana Nikolovska Lence, Sumanov Gorgi, Dzidrova Violeta, JovevskaSvetlana (2015)	Ethical aspects of nursing practice	Меѓународен дијалог: Исток - Запад (култура, славјанство и економија), 2 (6/2015). pp. 85-87. ISSN 1857-9299	6 год. 2012
6.	Panova Gordana Sumanov Gorgi (2017)	Diseases in school children resulting from improper diet	Knowledge - International Journal, Scientific Papers, 20 (20.4). pp. 537-542. ISSN 2545-4439	9 год. 2009
7.	Panova Gordana, Sumanov Gorgi (2017)	Болести и деформитети кои се јавуваат во училишната возраст како резултат на неправилна исхрана и лоши навики	Knowledge - International Journal, Scientific Papers, 19 (4). pp. 1529-1537. ISSN 2545-4439	9 год. 2009
8.	Гордана Панова, С.Крстевска, Ѓ.Шуманов, Б.Панова, Л. Николовска (2018)	Социјално-медицински аспекти на Даунов синдром	17th International Journal, Scientific Papers, to 26 <sup>th</sup> May, 2018 in Budva, Montenegro. ISSN 2545-4439	9год. 2009
9.	PanovaGordana TrifunovaNadica, Dzidrova, Violeta (2017)	Процена на задоволството на пациентите од комуникацијата со здравствените работници	Twelfth International Journal, Scientific Papers, "Knowledge without borders", 31 March-2 Apr 2017, Vrnjacka Banja, Serbia	9год. 2009

10.	Panova Gordana (2015)	Care and treatment of patients with stroke	Rauche-Zdravstveni casopis, ISSN 2233-131X-Saraevo, Bosna I Hercegovina	9 год. 2010
11.	Panova Gordana, Jordanova Viktorija (2016)	Пациентите со дијабетес, нивна едукација и третман комуникација и пристап на матичниот лекар кон пациентите со дијабетес, нивна едукација и третман	International Journal, Scientific Papers, Tenth International: The Power of Knowledge, 5 (14.3). pp. 1077-1089. ISSN 1857-92	9 год. 2009
12.	Panova Gordana, Stamenkova Sanja (2017)	Стресот кај здравствените работници и неговата поврзаност со задоволството кај пациентите	Knowledge - International Journal, Scientific Papers, 19 (4). pp. 1543-553. ISSN 2545-4439	9 год. 2009
13.	Panova Gordana, Panova Blagica, Panov Nenad (2013)	Sanitary chemical and bacteriological analysis of drinking water in Kocani	Journal of Hygienic Engineering and Design, 2. pp. 41-45. (indexed-индексиран)	6 год. 2012
14.	Panova Gordana Kosevska Irena, Panova Blagica (2017)	Incidence of haemophilia, genealogical inheritance and transmission of haemophilia into a family line in Macedonia	International Journal of Modern Research In Engineering & Management (IJMREM), 1 (3). pp. 1-10. ISSN 2455-3689 (From India) (www.ijceronline.com)	- Index Copernicus, IF = 1.145

## 1. Проекти

- 1.1. Проф. д-р Гордана Панова како учесник/истражувач била вклучена во научните тимови од два национални и еден меѓународен проект кои се завршени со успех, а главен истражувач/раководител и како коавтор на еден проект кои се во тек. Со наслов „Навики во исхраната и нутритивниот статус на децата“ [Project] (Submitted) (2015-2018), Одлука бр. 0206-151-40 на Универзитетски сенат од 1.6.2017 година.
- 1.2. Sumanov Gorgi, Ruskovska Tatjana, Velickova Nevenka, Panova, Gordana, Sumanovski Lazar Milev Mishko, Spasov Mire (2015) Евалуација на имунолошкиот статус во однос на тетанусот кај различни возрастни групи на население. [Project] (Submitted) 0206-151-на Универзитетски сенат од 1.6.2017 година.
- 1.3. Автор е на рецензиран универзитетски учебник: Комуникациски вештини. Гордана Панова-ISBN 978-608-244-546-5 COBISS.MK –ID108094730 . <http://eprints.ugd.edu.mk> (е-библиотека), за кој позитивна рецензијата е објавена во Универзитетскиот билтен број 213 од 2.7.2018 година. 2002-135/39 од 201. ННС. <http://e-lib.ugd.edu.mk/748>.

- 1.4. Автор-коавтор на рецензиран универзитетски учебник: Рихтер Кнегиња, Панова Гордана, Никлевски Гунтер, Белевска Дијана, Бајрактаров Стојан, (2013) Психијатрија за студенти по медицина. COBISS.MK-ID 93957130, 335 (616, 89). Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, Штип. ISBN 978-608-4708-24-7(<http://eprints.ugd.edu.mk>) (е-библиотека), за кој позитивна рецензија е објавена во Универзитетскиот билтен број 102-5 од 1.7.2013 година.
- Позитивна рецензија е објавена во Универзитетскиот билтен број 213.
- 1.5. Автор е на рецензирано универзитетско учебно помагало - скрипта: Панова Гордана (2013) Комуникациски вештини. ISBN 978-608-4708-94-0. <http://eprints.ugd.edu.mk> (е-библиотека), за кој позитивна рецензија е објавена во Универзитетскиот билтен број 115-7 од 10.12.2013 година. <http://e-lib.ugd.edu.mk/240>.
- 1.6. Автор е на рецензирано универзитетско помагало - скрипта: Панова Гордана (2013) Медицинска етика. ISBN 978-608-4708-95-7. <http://eprints.ugd.edu.mk> (е-библиотека), за кој позитивна рецензија е објавена во Универзитетскиот билтен број 115-7 од 10.12.2013 година. <http://e-lib.ugd.edu.mk/241>.
- 1.7. Автор е на рецензирано универзитетско помагало-скрипта: Гордана Панова, Валентина Велкова-Накова (2015): Нега на болен – вежби. Со Одлука бр. 2502-84/44 од 24.3.2014 г. ISBN 978-608-244-084-2 <http://eprints.ugd.edu.mk> (е-библиотека), за кој позитивна рецензија е објавена во Универзитетскиот билтен број 152-7 од 1.8.2015 година. <http://e-lib.ugd.edu.mk/378>.

Автор е на повеќе од 200 труда печатени во научно-стручни медицински списанија, презентирани на конгреси и стручни состаноци во земјава и во странство.

Ментор е на 22 специјалистички труда, на 20 како член на комисија на студенти од стручните студии, втор циклус студии на ФМН, УГД. Ментор на 16 дипломски труда на студенти од медицина, на пет студенти на стоматологија и на повеќе од 70 завршни испити на студенти од стручните студии.

Има менторирано повеќе студентски трудови и теми презентирани на конгреси во земјава и во странство.

Учествувала во изработката на наставните програми за прв циклус стручни студии и во изработката на наставните програми при акредитацијата на втор циклус студии на ФМН.

### **Наставно-образовна и научноистражувачка дејност**

Искусството во наставно-образовниот процес и дејност кај проф. д-р Гордана Панова започнува во април 2007 год. кога со Одлука од Матичната комисија за основање на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип е избрана во звање професор на Високата здравствена школа.

Во септември 2008 год. со Одлука на ННС на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип е избрана во звање доцент. Во Универзитетски билтен 16 (16.2.2009 г.) со Одлука бр. 0210-1591/56 од 2008,  $НО+НИ=САОП=85,6$ .

Во 2013 година е избрана за вонреден професор, Универзитетски билтен 118 (1 февруари 2014 година). Одлука број 2502-161/52  $НО+НИ=САОП=382,5$ .

Од 2013 год. до денес Гордана Панова е вработен како вонреден професор на Факултетот за медицински науки.

Активно учествува во спроведувањето на наставата на прв циклус студии на Факултетот за медицински науки: Општа медицина, Стоматологија и Стручни студии, како и на наставата на втор циклус на специјалистичките стручни студии.

Од поднесената документација констатиравме дека д-р Гордана Панова има голем број презентирани и публикувани научни трудови на домашни и на меѓународни конференции, симпозиуми и конгреси. Сите трудови се рецензирани и објавени од соодветни уредувачки одбори.

По евалуацијата на трудовите од изборниот период, констатиравме дека научниот интерес на проф. д-р Гордана Панова е фокусиран на областа на комуникацијата медицинската етика и здравствената нега и дека со своите истражувања дава придонес во развојот на оваа област во Република Македонија.

Проф. д-р Гордана Панова била на повеќе стручно-научни усовршувања во земјава и во странство:

Завршува повеќе курсеви од областа на медицината;

- Студиски престој на Медицинскиот факултет во Самара, Русија (2011 г.),
- Студиски престој во болницата Еразмус и Медицинскиот факултет во Ротердам, Холандија, каде што успешно ги завршува постдокторските курсеви по медицинска етика и клиничка пракса (јуни 2013 г.);
- Студиски престој во Бања Лука како размена на академски кадар, каде што успешно учествува во реализирање на тековната настава по неколку предмети (15.12.2013 до 15.1.2014 г.);
- Академски престој за соработка со Медицинскиот универзитетот во Малме, Шведска, од 5 до 12.2.2018 година.

Од 2013 година учествува и во едукацијата на специјализантите на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип. Од истата година 2013 година учествува и во изведувањето на настава на трет циклус студии на Факултетот.

### Избор во наставно-научни звања

1. Во април 2007 год. со Одлука од Матичната комисија за основање на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, д-р Гордана Панова е избрана во звање професор на Високата здравствена школа.
2. Во 2008 год. со Одлука на ННС на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, д-р Гордана Панова е избрана во звање доцент. /[http://www.ugd.edu.mk/documents/univerzitetski\\_bilten/ebilteni/16/16.2.2009](http://www.ugd.edu.mk/documents/univerzitetski_bilten/ebilteni/16/16.2.2009) г., Одлука бр. 0210-1591/56 од 2008, НО+НИ=САОП= 85,6 на ННС при ФМН.
3. Во 2013 година е избрана за вонреден професор, Универзитетски билтен 118/ февруари 2014 година. Одлука број 2502-161/52 НО+НИ=САОП=382,5 на ННС при ФМН. [http://www.ugd.edu.mk/documents/univerzitetski\\_bilten/ebilteni/11-15/2014/118/pdf/bilten\\_118-2.pdf](http://www.ugd.edu.mk/documents/univerzitetski_bilten/ebilteni/11-15/2014/118/pdf/bilten_118-2.pdf).

### Наставно-образовна дејност во периодот септември 2013 - септември 2018 година

1. Позитивно рецензиран универзитетски учебник - во земјава:
2. Автор на рецензиран универзитетски учебник: Комуникациски вештини. ISBN 978-608-244-546-5 COBISS.MK-ID108094730. <http://eprints.ugd.edu.mk>(е-библиотека), за кој позитивна рецензијата е објавена во Универзитетскиот билтен број 213 од 2.7.2018 година, 2002-135/39 од 201. ННС.<http://e-lib.ugd.edu.mk/748>.
3. Автор-коавтор на рецензиран универзитетски учебник: Рихтер Кнегиња,
4. Панова Гордана, Никлевски Гунтер, Белевска Дијана, Бајрактаров Стојан (2013) Психијатрија за студенти по медицина. COBISS.MK-ID 93957130, 335 (616,89). Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, Штип. ISBN 978-608-4708-24-7
5. (<http://eprints.ugd.edu.mk>)(е-библиотека), за кој позитивна рецензија е објавена во Универзитетски билтен број 102-5 од 1.7.2013 година.
6. [https://www.ugd.edu.mk/documents/univerzitetski\\_bilten/.../11-15/2014/.../118-6.pdf](https://www.ugd.edu.mk/documents/univerzitetski_bilten/.../11-15/2014/.../118-6.pdf)



7. Позитивно рецензирана скрипта од предавања, збирка на задачи или практикум - во земјава
8. Автор е на рецензирано универзитетско учебно помагало - скрипта: Panova, Gordana (2013) Комуникациски вештини. ISBN 978-608-4708-94-0. <http://eprints.ugd.edu.mk> (е-библиотека), за кој позитивна рецензија е објавена во Универзитетски билтен број 115-7 од 10.12.2013 година. <http://e-lib.ugd.edu.mk/240>
9. Автор е на рецензирано универзитетско помагало-скрипта : Panova, Gordana (2013) Медицинска етика. ISBN 978-608-4708-95-7. <http://eprints.ugd.edu.mk> (е-библиотека), за кој позитивна рецензија е објавена во Универзитетскиот билтен број 115-7 од 10.12.2013 година. <http://e-lib.ugd.edu.mk/241>
10. Автор е на рецензирано универзитетско помагало - скрипта: Гордана Панова, Валентина Велкова-Накова (2015) Нега на болен – вежби, со Одлука бр. 2502-84/44 од 24.3.2014 г. ISBN 978-608-244-084-2 <http://eprints.ugd.edu.mk> (е-библиотека), за кој позитивна рецензија е објавена во Универзитетски билтен број 152-7 од 1.8.2015 година. <http://e-lib.ugd.edu.mk/378>
11. Ментор на одбранета стручна специјализација со одбранет специјалистички труд во земјава (втор циклус стручни студии) на 22 кандидати.
12. Ментор е на одбранета дипломска работа (макс.7): проф. д-р Гордана Панова е ментор на 16 дипломски работи на општа медицина, 5 на стоматологија, 70 на високите стручни студии, а неколку се во тек на изработка.
13. Член на комисија за одбрана на магистерски и специјалистички труд во земјава на 15 кандидати.
14. Член на комисија за одбрана на дипломска работа (макс. 7) е на повеќе од 20 кандидати, студенти на студиската програма Општа медицина, Стоматологија и на Стручните студии.
15. Раководител на студент во учество на студентска манифестација во земјава: Во периодот 2009 -2018 година проф. д-р Гордана Панова била ментор на единаесет студентски теми презентирани на конгресите на студентите.
16. Предавања (неделен просечен фонд на часови во двата семестра во изборниот период на прв циклус студии) – Факултет за медицински науки, Штип: На студиските програми Општа медицина, Стоматологија, односно Дентална медицина, Стручни студии за забен техничар - протетичар, Стручни студии за медицински сестри, Стручни студии за лаборанти, Стручни студии физиотерапевти, Стручни студии за оптометрија, Стручни студии за акушерки и тоа во периодот од 2009 до 2013 г. ја изведувала теоретската наставата по предметите: Комуникациски вештини, Нега на болен, Медицинска етика, Деонтологија, Основи на дефектологија, Професионална етика, Патронажна здравствена заштита, Работа со лица со клинички сензорни нарушувања, Здравствен менаџмент, Професионална пракса. На Економски факултет - Здравствен менаџмент-2010-2015
17. Менаџирање на јавни и приватни болници, Современи национални здравствени системи, Здравствена екологија со трудова медицина.

#### **Научноистражувачка дејност**

Во прилог на документите по Конкурсот, проф. д-р Гордана Панова доставила целосен список и тоа:

- Список на рецензирани трудови;
- Список на трудови за рецензија;
- Список на досега рецензирани трудови.
- Список на трудови за рецензија за избор на редовен професор и за бодување за изборниот периодот од 2013 до 2018 година.

– Објавени трудови во целост – in extenso / full text - 28 или објавени во целост од сродни области 51 и од друга област 20 од интердисциплинарни области.

– Трудови in extenso / full-text 28

18. Panova Gordana, Panova Blagica Panov, Nenad (2013) Sanitary chemical and bacteriological analysis of drinking water in Kocani. *Journal of Hygienic Engineering and Design*, 2 (4). pp. 41-45. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/6418>

**Евалуација на трудот:** Акутните болести се јавуваат како резултат на контаминација на вода за пиење со микроорганизми (предизвикува гастроинтестинални заболувања) или контаминација со нитрати (предизвикува метхемоглобинемија кај деца), пестициди или други хемикалии. Појавата на инфекции предизвикани од вода поради несоодветна санитација, отстранување на разложување на ѓубривото, обработка на оперативниот систем или контаминација за време на дистрибуција. Штетно хемиско загадување поради несреќи или несоодветен систем на дистрибуција распоред.

19. Panova Gordana, Dzidrova Violeta, Nikolovska Lence, Sumanov Gorgi, Jovevska Svetlana, Panova Blagica, Panov Nenad (2014) Dietary habits and nutritional status of children in preschool age. In: *Conferece on Food Quality and Safety, Health and Nutrition-NUTRICON 2014*, 27-28 Nov 2014, Skopje, Macedonia. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/14079>

**Евалуација на трудот:** Раното детство е најважно за севкупното развој на личноста. Во овој период секое дете сфаќа дека е независен ентитет и изразува одредени барања, желби, акции, постапки и однесување. Нашето истражување има за цел да се прикаже исхраната и степенот на дебелина помеѓу децата од предучилишна возраст во Република Македонија и квалитетот на нивната исхрана.

20. Panova Gordana (2015) Etički kodeks medicinskih sestara i zdravstvenih tehnicara. In: 3 Kongres anestheticara u Bosna i Hercegovina sa megunarodnim ucescem, 15-17 May 2015, Vlasic, BiH. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/15016>

**Евалуација на трудот:** Основните задачи на медицинската сестра се унапредување на здравјето, превенција на болести, реставрација на здравјето и олеснување на страдањето. Здравствената заштита е неразделно поврзана со човековите права, особено правото на живот и почитувањето на човековото достоинство. Негувањето е значајно влијание врз човековото здравје и живот.

21. Panova Gordana, Dzidrova Violeta, Nikolovska Lence, Jovevska Svetlana, Sumanov Gorgi (2015) Ethical aspects of nursing practice. In: Шеста меѓународна научна конференција Меѓународен славјански универзитет „Гаврило Романович Державин“, June 2015, Sveti Nikole, Macedonia <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/14023>.

**Евалуација на трудот:** Испитаници, идеи и можност на студентите зада се зачува достоинството на пациентот како основен принцип на сите медицински дејности. Цел на испитувањето е да се добијат информации за вниманието, професионалноста и почитувањето на личноста на пациентот за зголемување на довербата и соработката и како тие принципи се прифаќаат и толкуваат од пациентите.

22. Panova Gordana, Dzidrova Violeta, Nikolovska Lence, Sumanov Gorgi, Jovevska Svetlana, Panova Blagica, Panov Nenad (2015) Dietary habits and nutritional status of children in preschool age. *Journal of Hygienic Engineering and Design*, 10. pp. 32-36. ISSN 978-608-4565-03-1 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/14079>.

**Евалуација на трудот:** Раното детство е најранливиот период во развојната фаза на човекот. Во текот на првата година од животот на новороденчето има интензивен, брз раст и развој. Периодот на детството, од 1 до 5 години возраст, се карактеризира со промени во интензитетот на раст, составот на телото и промените во енергијата и нутритивни потреби на телото. Добра, здрава и урамнотежена исхрана значи употреба на биолошки вредни производи кои можат да ги задоволат потребите за енергија и да обезбедат квалитативен и квантитативен внес на важни хранливи материи.



23. Gjурциновска Irena, Panova Gordana, Sumanov Gorgi (2016) Care, treatment and education at patients with coagulopathies in the Republic of Macedonia. International Journal Scientific Papers, global factor 1,023.15.3. pp. 1169-1172. ISSN 1857-923X <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17019>

**Евалуација на трудот:** Коагулопатиите претставуваат проблеми на продолжено крвавење. Проблемите на крвавење се јавуваат како резултат на генетски мутации, наследен дефицит на фактор за коагулација или подоцна во животот како стекната состојба. Според типот на факторот кој недостасува постои и типизација на коагулопатиите. Најпозната коагулопатија е хемофилијата, најчеста коагулопатија е фон вилебрандовата состојба, од ретките коагулопатии невообичаено е висок бројот на лица со коагулопатија тринаесет во Република Македонија.

24. Panova Gordana, Atanasova Monika, Sumanov Gorgi, Jovevska Svetlana (2016) Communication, treatment and rehabilitation at patients with myocardial infarct. International Journal Scientific Papers, global factor 1,023.15.3. pp. 1145-1151. ISSN 1857-923X <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17023>

**Евалуација на трудот:** Коронарните артерии го снабдуваат срцевиот мускул со крв. Доколку овде настанале атеросклеротични плаки, односно коронарна артериска болест, нивниот лумен ќе се намали и нема да има доволно дотур на крв, при што ќе настане исхемија на миокардот. Доколку со тек на време настане прскање на ваквата атеросклеротична плака и се излие материјалот од неа ќе дојде до целосно затворање на циркулацијата, ќе нема дотур на крв, а со тоа и на кислород. Ако ваквата состојба потрае подолго, дел од миокардните клетки ќе изумрат. Ваквата состојба ќе биде проследена со симптоми и видливи ЕКГ промени што ја прави лесна за дијагностицирање.

25. Panova Gordana, Stojmirovski Sanja, Sumanov Gorgi, Nikolovska Lence (2016) Representation, care, treatment and communication with patients gastroenterokoliti. International Journal Scientific Papers, global factor 1,023. 15.3. pp. 1145-1151. ISSN 1857-923X <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17021>

**Евалуација на трудот:** Гастроентероколитот е воспаление на цревата и стомакот од вируси, бактерии или паразити. Вирусните гастроентероколити се втора по честота болест во Америка, па и насекаде во светот. Како причинител најчесто се јавува ротавирусот кај деца и норовирусот кај возрасни. Се шири преку контаминирана храна и вода или со контакт со заразена личност. Најдобра превенција е добро и често миење на вашите раце.

26. Panova Gordana, Jordanova Viktorija (2016) Пациентите со дијабетес, нивна едукација и третман комуникација и пристап на матичниот лекар кон пациентите со дијабетес, нивна едукација и третман. - Knowledge International Journal- Global impact factor 1,023, Scientific Papers 5 (14.3). pp. 1077-1089. ISSN 1857-92 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/16553>

**Евалуација на трудот:** Бројот на пациенти со дијабет постојано расте. Дијабетесот е хронично заболување кај кое причина може да биде нарушување во продукцијата на инсулин од страна на  $\beta$  клетките на панкреасот или нарушување во неговото искористување од страна на клетките во организмот.

27. Panova, Gordana, Nikolovska Lence (2016) Education and learning on communication skills, a requirement for improvement of the correlation doctor - patient. Knowledge: International Journal Scientific Papers, global factor 1,023.5 (13.2). pp. 263-289. ISSN 1857-92 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/16569>

**Евалуација на трудот:** Односите со јавноста се во функција на управување и имаат задача да воспостават и да го негуваат меѓусебно квалитетниот пристап помеѓу здравствените институции и јавноста, од која зависи и успехот на организацијата. Односите со јавноста се многу сложен процесот на комуникација, која ги вклучува активностите на СЗО, во насока на развивање на соработка со нејзините целни групи, кои можат да бидат внатрешни и надворешни. Една од главните карактеристики на добар говор е да

се донесе можност за реализација на внатрешните односи со јавноста и комуникација со пациентите. Денес информациите патуваат многу брзо. Како ќе ја испратиме, примиме и која е содржината на информацијата е избор помеѓу кој се разликуваме помеѓу себе, избор помеѓу кој се разликуваат добрите од помалку добрите.

28. Panova Gordana, Nikolovska Lence (2016) Education of health workers and improving the quality of health services. Knowledge, International Journal Scientific Papers, global factor 1,023. 5 (13.2). pp. 285-289. ISSN 1857- 92 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/16573>

**Евалуација на трудот:** Образованието има за цел да ја подигне свеста и да обезбеди можности за решавање на проблеми кои доведуваат до подобрување на квалитетот на здравствените услуги. Образованието и едукацијата на човекот претставуваат стекнување на знаења, вештини, способности, задоволување на потребите, образовна компонента и стекнување животни и работни искуства, формирање ставови и развивање критички однос кон работата. Образованието има за цел да ја подигне свеста и да обезбеди можност за решавање на проблемите кои доведуваат до подобрување на квалитетот на здравствените услуги. Квалитетот е важен фактор во реформите и потребите на современите промени во образованието. Во време на брзи промени се бара постојано подобрување на услугите за здравствена заштита и постигнување на квалитети.

29. Panova Gordana, Nikolovska Lence, Sumanov Gorgi, Jovancevska Daniela (2016) Dietary and nutritional status of children from preschool age in Eastern Macedonia. Journal of Hygienic Engineering and Design, 14. pp. 90-93. ISSN 1857- 8489 (indexed- индексан) <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17726>

**Евалуација на трудот:** Раното детство е најранливиот период во развојна фаза на човекот. Во текот на првата година од животот на новороденчето има интензивен, брз раст и развој. Периодот на детството, од 1 до 5 години возраст, се карактеризира со промени во интензитетот на раст, составот на телото и промените во енергијата и нутритивни потреби на телото. Добра, здрава и урамнотежена исхрана значи употреба на биолошки вредни производи кои можат да ги задоволат потребите за енергија и да обезбедат квалитативен и квантитативен внес на важни хранливи материи.

30. Panova Gordana, Sumanov Gorgi (2017) Diseases in school children resulting from improper diet. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, global factor 1,023. 20 (20.4). pp. 537-542. ISSN 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/19989>

**Евалуација на трудот:** Точниот раст и развој кај учениците скоро целосно зависи од правилната исхрана и навиките на исхраната на детето. Динамиката на растот и развојот и особеностите на биолошката структура на детскиот организам ја ставаат својата исхрана на централно место. Здрава и урамнотежена диета подразбира употреба на биолошки вредни прехранбени производи кои можат да ги задоволат потребите за енергија и да обезбедат квалитетен и квантитативен внес на важни хранливи материи, обезбедувајќи хармоничен раст и развој на децата и заштита од болести.

31. Panova Gordana, Sumanov Gorgi, Nikolovska Lence, Dzidrova Violeta (2017) A presentation of children with congenital anomalies in the municipality of Stip. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, global factor 1,023.20 (20.4). pp. 527-536. ISSN 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/19988>

**Евалуација на трудот:** Вродена или конгенитална аномалија претставува дефект во структурата на телото, којшто е присутен при раѓањето на детето. Аномалиите во развојот можат да го зафатат целиот организам, органите, ткивата, клетките, па дури и најситните молекули во структурата.

32. Panova Gordana, Sumanov Gorgi (2017) Болести и деформитети кои се јавуваат во училишната возраст како резултат на неправилна исхрана и лоши навиките. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, global factor 1,023.19 (4). pp. 1529-1537. ISSN 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18303>

**Евалуација на трудот:** Под растење и развој се подразбира зголемување на димензиите на телото во висина, тежина и др. сфери што можат да се измерат. Развојот е стекнување на вештини во сите аспекти од животот на детето. Развојот е поделен на физички развој, ова се однесува на порастот на вештините и можностите на телото и вклучува развој на грубата моторика (користење на големите мускули) пр. нозе, раце. Развој на фината моторика (прецизно користење на мускулатура) на пр. дланките, прстите.

33. Panova Gordana, Stamenkova Sanja (2017) Стресот кај здравствените работници и неговата поврзаност со задоволството кај пациентите. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, global factor 1,023. 19 (4). pp. 1543-553. ISSN 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18305>

**Евалуација на трудот:** Човечката работа е целисходна и свесно организирана дејност на луѓето, заради постигнување на некој корисен учинок со кој може да се задоволи одреден вид на лични и заеднички потреби. Работата во апстрактна смисла претставува трошење на човечката работна сила: интелектуален напор, мускулен напор, психолошки стрес и времен за да се постигне некоја цел и како таква претставува средство за размена од најраните денови на човештвото. Работното место може да биде важен фактор за унапредување на менталното здравје на работниците, но од друга страна може да биде и извор на стрес кој може да го поремети менталното здравје и да доведе до појава на ментални болести.

34. Panova Gordana, Dzidrova Violeta, Sumanov Gorgi, Gorgieva Biserka (2017) Неправилна исхрана како фактор за појава на разни заболувања кај школските деца. Knowledge - International Journal, Scientific and Applicative Papers, global factor 1,023. 17 (3). pp. 1183-1189. ISSN 1857-923X / 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17874>

**Евалуација на трудот:** Навиките и исхраната кај повеќе од децата имаат клучна улога за менталното и физичкото здравје. Затоа, за да им го сочуваме физичкото и менталното здравје, треба да бидеме многу внимателни и да се информираме во врска со производите што ги користиме за нивната исхрана. Непримерениот избор на прехранбени продукти и нередовната исхрана можат да предизвикаат намалена отпорност на организмот. Слабата исхрана значи слабо здравје. Често им го расипуваме и нарушуваме здравјето на своите деца сервирајќи им храна што лесно се приготвува или се купува готова. Со ваквата исхрана внесуваме недоволно или воопшто не внесуваме материи што се важни за виталните функции на нашиот организам и мозок.

35. Panova Gordana, Atanasova Ivana, Sumanov Gorgi, Dzidrova Violeta (2017) Dietary habits and proper nutrition in children. - Knowledge International Journal- Global impact factor 1,023, Scientific Papers 17.3 (3). pp. 1125-1167. ISSN 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18419>

**Евалуација на трудот:** Правилната исхрана е основен фактор за оптимален раст и развој на човечкиот организам и директно влијае на неговата работна способност и должината на живот. За жал, денешната исхрана ја карактеризираат неправилни и недоволно избалансирани оброци, во кои има премногу масти, месо, леб, а малку млечни производи, овошје и зеленчук. Неправилната исхрана е фактор ризик за појава на различни заболувања. Поради тоа трпи целиот наш организам, а многу е полесно лошите компликации да се избегнат со промена на исхраната.

36. Panova Gordana, Shumanov Gjorgi, Gazepov Strahil, Dzidrova Violeta, Dimova T. Petrova Marina (2017) The role of the nurse in obstetrics. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, global factor 1,023.20 (4). pp. 2119-2125. ISSN 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18829>

**Евалуација на трудот:** Човековиот организам е сочинет од голем број органски системи, но од посебно значење е репродуктивниот систем. Преку создавањето, созревање и оплодување на половите клетки се овозможува продолжување и пренесување на човековите гени. Женските полови органи претставуваат целина која може да има

разновидна патологија. Постојат голем број симптоми и дијагностички тестови кои даваат јасен показател за состојбата на половите органи, каде што понекогаш е потребен третман (дури и хируршки).

37. Panova Gordana, Trifunova, Nadica, Dzidrova Violeta (2017) Процена на задоволството на пациентите од комуникацијата со здравствените работници. In Knowledge International Journal- Global impact factor 1,023, Scientific Papers”, 31 March-2 Apr 2017, Vrnjacka Banja, Serbia. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18429>

**Евалуација на трудот:** Реалната процена од задоволството на пациентите од комуникацијата со здравствените работници. Комуникацијата претставува динамичен процес, којшто секогаш е променлив. Постојат два пристапи во комуникацијата: кога докторот е во центарот на вниманието т.е. докторите го водат парот, ја објаснуваат болеста и лекувањето, и кога пациентот е во центарот на вниманието т.е. пациентот води земајќи ги предвид областите на својата упатеност наспроти симптомите, немоќта, третманот кој се претпрочита и загриженоста во однос на болеста.

38. Panova Gordana, Taseva Lence, Sumanov Gorgi, Dzidrova Violeta (2017) Improper nutrition and diseases in pre-school children. In: Knowledge International Journal- Global impact factor 1,023, Scientific Papers 31 March-2 Apr 2017, Vrnjacka Banja, Serbia. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18431>

**Евалуација на трудот:** Навиките и исхраната кај повеќе од децата имаат клучна улога за менталното и физичкото здравје. Затоа, за да им го сочуваме физичкото и менталното здравје треба да бидеме многу внимателни и да се информираме во врска со производитите што ги користиме за нивната исхрана. Непримерениот избор на прехранбени продукти и нередовната исхрана можат да предизвикаат намалена отпорност на организмот. Добрата мешовита исхрана содржи месо, јајца, риба, сирење, млеко, свежо овошје и зеленчук. Комбинацијата од тие продукти е важна за здравјето, бидејќи содржи многу нутритивни кои се потребни за правилен раст и развој. Најважниот оброк е појадокот.

39. Panova Gordana, Kosevska Irena, Panova Blagica (2018) Incidence of haemophilia genealogical inheritance and transmission of haemophilia into a family line in Macedonia. International Journal of Modern Research In Engineering & Management (IJMREM), 1 (3). pp. 1-10. ISSN 2455-3689 - Index Copernicus, IF = 1.145 –in Indija <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/19889>

**Евалуација на трудот:** Хемофилијата е состојба на крвавење. Во крвта постои недостаток на фактор на коагулација кој го контролира крвавењето. Хемофилија е коагулопатија која се јавува како последица на коагулациониот фактор на факторот FVIII (хемофилија А) или фактор FIX (хемофилија Б). Се наследува рецесивно, поради мутација на генот лоциран на X хромозом (Benedik, 1998, 155). Причината за состојбата е во недостаток на специфични крвни протеини плазма, наречена антихифилен глобулин (АХГ), која е неопходна за згрутчување на крвта. Главниот симптом на хемофилија е продолжено крвавење кое е тешко да се запре. Денес многу различни мутации се познати како причина за хемофилија (НИН, 2013а). Инциденцата на хемофилија А е 1 на 5000 до 10000 машки деца. Во хемофилија, Б е поретка и се наоѓа кај 1 на 25000 машки деца. Околу 1 од 5000 жени се носители.

40. Гордана Панова, Симона Крстевска, Ѓ. Шуманов, Б. Панова, Л. Николовска Социјално-медицински аспекти на Даунов синдром- Knowledge International Journal- Global impact factor 1,322, Scientific Papers - 2018, 24<sup>th</sup> to 26<sup>th</sup> May, 2018 in Budva, Montenegro. ISSN 2545-4439. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/20281>

**Евалуација на трудот:** За нормално да расте и да се развива една личност е неопходна постојаноста на хромозомскиот број. Секаков вид на аберации на хромозомскиот број (намалување или зголемување) доведува до промени во генотипот што предизвикува и промени на фенотипско ниво. Даунов синдром е еден од најчестите синдроми коишто се



јавуваат кај хуманата популација. Даунов синдром е автозомна трисомија на 21. пар на хромозоми со кариотип  $2n=47$ . Овој синдром името го добива по лекарот Џон Ленгдон Даун, кој прецизно ги опишува карактеристиките на овој синдром во 1866 година. Даунов синдром е единствената трисомија компатибилна со живот.

41. Irena Todorovska, Gordana Panova - The role of the medical nurses in the patient education and the implementation of the polyvalent patronage health care in the municipalities of Pehcevo and Berovo - Knowledge International Journal- Global impact factor 1,322, Scientific Papers - 2018, бр.24,јули- 24<sup>th</sup> to 26<sup>th</sup> May, 2018 in Budva, Montenegro. ISSN 2545-4439. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/20280>

**Евалуација на трудот:** Поливалентната патронажна служба допира до секој поединец, до секое семејство, обезбедувајќи увид за целокупниот здравствен статус на населението. Со поливалентната патронажна служба треба да раководи главна патронажна сестра, специјализирана од областа на патронажата и семејната медицина, која покрај другото треба да има добро познавање од семејната медицина, здравственото воспитување, психологијата, педагогијата и социологијата. Исто така, оваа сестра треба да го има добро совладано методолошкиот пристап кон луѓето.

42. Panova Gordana (2018) Stress management in health workers in order to improve the satisfaction of patients. Knowledge - International Journal Scientific Papers, global factor 1,322.22 (5). pp. 1445-1453. ISSN 1857-923X / 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/20301>

**Евалуација на трудот:** Биолошките, физичките и хемиските штетности на работното место не се единствената закана за здравјето на здравствените работниците. Вршејќи ги своите секојдневни работни обврски, тие се изложени на низа стресогени фактори коишто произлегуваат од условите на работа или од барањата на работното место и оставаат последици врз нивното здравје, продуктивноста на работното место и врз комуникациите со околината. Под стрес се подразбираат необични, непријатни и тешки доживувања коишто на луѓето секојдневно им се случуваат во животот или на работното место. Медицинската професија со оглед на големата одговорност што ја има кон човековиот живот и здравје, како и постојаната изложеност кон специфични хемиски, биолошки и физикални штетности е сместена во групата на високо стресни професии.

43. Panova Gordana, Sumanov Gorgi, Dzidrova Violeta, Petrova Marina, Donakova Violeta, Simonovska Ljiljana (2018) Улогата на здравствените работници во едукација на пациенти со алергиски реакции. Knowledge - International Journal Scientific Papers global factor 1,322, 22 (5). pp. 1445-1450. ISSN 1857-923X / 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/20300>

**Евалуација на трудот:** Имуниот систем е составен од разни типови на специјализирани клетки, протеини, ткива и органи. Неговата главна функција е детекција на штетните микроорганизми и нивно уништување. Кога имуниот систем погрешно ќе детектира одреден алерген како штетен, тогаш и покрај тоа што алергенот не е опасен за организмот се активираат имунолошки реакции со цел уништување на „штетниот патоген“. Во тој случај станува збор за хиперсензитивна реакција тип 1, односно алергиска реакција – алергија.

44. Krste Toshe, Nikolovska Lence, Jovevska Svetlana, Panova, Gordana (2016) Soft tissue mobilization of the cervical spine. Acta kinesiologica, 10 (2). pp. 10-12. ISSN 1840-3700 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17012>

**Евалуација на трудот:** Врз основа на 88 натпревари од 2014/2015 Прва хрватска фудбалска лига ние ја утврдивме важноста на пеналите со оглед на конечниот исход на натпреварот и натпреварот. Со користење на Mann-Whitney тестот и коефициентот на корелација со Пирсон заклучивме дека казнените удари како показатели на ситуационата ефикасност претставуваат статистички значајна разлика помеѓу победничкиот и поразениот



тим ( $p = 0.04$ ) и постои умерена негативна врска со конечниот пласман во лигата систем на конкуренција ( $r = -0,54$ ). Овие резултати покажуваат дека пеналите влијаат на исходот на натпреварот, а доколку се повторат, тие имаат негативно влијание врз конечниот пласман.

45. Gordana Panova, Liljana Simonovska, Gorgi Sumanov (2018) Social Economic aspect and treatment of the patients with a stroke- Knowledge - International Journal Scientific Papers global factor 1,322., 26 (4). pp. 1145-1153. ISSN 1857-923X / 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/20300>

**Евалуација на трудот:** Мозочниот удар е втората најчеста причина за смрт во светот. Економскиот аспект кон лечењето на пациентите, долготрајна нега и грижа околу пациентот и рана рехабилитација и подобрување на неговата физичка и когнитивна неспособност.

46. Gordana Panova, Liljana Simonovska, Gorgi Sumanov, Gazepov Strahil (2018) – Исхрана и третман на трудница-Knowledge - International Journal Scientific Papers global factor 1,322., 26 (4). pp. 1139-1145. ISSN 1857-923X / 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/20300>

**Евалуација на трудот:** Исхраната и бременоста се однесува на конзумирање хранливи материи и контрола на исхраната за време и по бременоста. Негата и исхраната во бременоста се многу важни фактори за здравјето на секоја жена и за нејзиното бебе.

#### **Објавени трудови во целост од други интердисциплинарни области (со реден број од 47 до 98= 51)**

47. Panova Gordana, Panova Blagica, Panov Nenad, Sumanov Gorgi, Jovevska Svetlana, Nikolovska Lence, Gazepov Strahil (2014) Njega i liječenje bolesnika sa moždanim udarom. Rauché Zdravstveni časopis (5). pp. 17-19. ISSN 2233-131X <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/12476>

**Евалуација на трудот:** Мозочниот удар е втората најчеста причина за смрт во светот, веднаш по срцевиот удар. Афектира 0,2% од целата популација, а фатален е во една третина од случаите. Најмалку една половина од преживеаните од мозочен удар се перманентно онеспособени, што го прави мозочниот удар главна причина за долготрајна физичка, когнитивна, емоционална, социјална и работна неспособност.

48. Jovevska Svetlana, Zdravkovska Milka, Panova Gordana, Matveeva, Niki (2014) Морфолошките и топографски карактеристики на retrouelic артерија со бубрезите. Rauché Zdravstveni časopis (5). pp. 31-33. ISSN 2233-131X <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/12413>

**Евалуација на трудот:** Во ретропиелната васкуларизација на бубрегот, а. ретропиелика, задната терминална гранка на бубрежната, артерија, секогаш зема дел. Оваа артерија поминува низ горниот раб на бубрежната карлица и по долната страна како лак со надворешна конвексација и по влезот на бубрежниот синус завршува како артерија на дорсалниот бубрежен сегмент.

49. Zarov Riste, Panova Gordana (2014) Нега и третман и рехабилитација на лица со краниocereбрални повреди. Medicus, информативен гласник на јавното здравство - Штип, 9 (21). pp. 23-25. ISSN 1857-5994 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/12476>

**Евалуација на трудот:** Повредите на главата претставуваат голем здравствен проблем којшто убива или онеспособува поголем број луѓе. Краниocereбралните повреди се опасни по животот на повредениот, затоа е многу важно правилно и навремено да се пружи прва помош и повредениот веднаш да се транспортира во болница. Во тек на транспортот се мониторираат и одржуваат виталните функции.

50. Dimova Cena, Panova Gordana, Jovevska Svetlana (2015) Evaluation of apical foramen localisation of maxillar and mandibular molars. In: XXV-th Traditional International Scientific Conference, 4-5 June 2015, Stara Zagora, Bulgaria. (online) <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/13310>

**Евалуација на трудот:** Дијагнозата, планирањето на третманот и познавањето на морфологијата на root каналот и неговите „чести варијации“ е основен услов за постигнување на ендодонтски успех. Успехот на терапијата со коренскиот канал зависи од знаењето на клиничарот за морфологијата на root каналот, со цел прецизно да ги лоцира сите канали, правилно да се чисти, обликува и да го зацврсти каналниот простор.

51. Panova Gordana (2015) *Образование i dostojanstva medicinska sestra*. In: VI Kongres medicinskih sestara i tehničara ВИН sa меѓународним судjelovanjem, 22-24 Oct 2015, Mostar, BiH. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/15005>

**Евалуација на трудот:** Медицинските сестри од постдипломски студии имаат напредни практики и клинички специјалности, со кои стекнуваат специјализирани знаења, вештини и комплексни одлуки, клинички компетенции во спроведувањето на клиничката пракса.

52. Panova Gordana (2015) *Osnovne akademske studije i specijalizacije medicinskih osoba*, Medicinski fakultet na Sveučilištu „Goce Delcev“ - Štip, Makedonija. In: 8-th International Congress, Croatian nurses society of anesthesia, reanimation, intenzive care and transfusion, 23-26 Apr 2015, Sibenik, Croatia. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/15003>

**Евалуација на трудот:** Медицинските сестри од постдипломски студии имаат напредни практики и клинички специјалности, со кои стекнуваат специјализирани знаења, вештини и комплексни одлуки, клинички компетенции во спроведувањето на клиничката пракса.

53. Jovevska Svetlana, Panova Gordana, Zdravkovska Milka, Sumanov Gorgi (2015) Estimation of fetal weight based on anthropometrical fetal growth measurements. International scientific on-line journal “Science & Technologies”, 5 (1). pp. 476-479. ISSN 1314-4111(online) <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/14480>

**Евалуација на трудот:** Да се развие попрецизен модел на фетусот со користење на фетален антропометриски мерења. Вкупниот број на фетуси (n = 180) според гестациската старост и пол бил поделен на три групи (прва група 14-16 г.а, втора група 17-19г.а и трета група 20-22г.а). Антрополошките мерења беа направени со користење на методологијата на Меѓународната биолошка програма со стандардна техника на мерењата.

54. Nikolovski Zoran, Dimitrov Gligor, Panova, Gordana (2016) Role of the nurse in gynecological endoscopic operations. : The Power of Knowledge, International Journal-Global impact factor 1,023, Scientific Papers. 7-9 Oct 2016, Greece, 5 (14.3). pp. 1143-1147. ISSN 1857-92 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/16556>

**Евалуација на трудот:** Гинекологија е гранка на медицината која ги проучува болеста и третманот на женскиот репродуктивен систем (матката, јајниците и вагината), одговорен за целокупното здравје на жените, наспроти андрологијата која се занимава со здравјето и прашања специфични за машкиот репродуктивен систем.

55. Paunovska Minola, Nikolovska Lence, Panova Gordana, Krstev Toshe (2016) Kinesitherapy in respiratory disorders in children. Raiché Zdravstveni časopis (7). pp. 56-58. ISSN 2233-131X <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17387>

**Евалуација на трудот:** Пулмоналните болести се меѓу најчестите болести во детството. Нарушувањето на функцијата на респираторниот систем е поврзано со патолошки промени во механиката на дишењето (нарушување во соодветна комбинација на фазите на вдишување и издишување, појава на површината и често неефикасно дишење, нарушена координација на респираторните движења).

56. Volceva Marija, Nikolovska Lence, Krstev Toshe, Panova Gordana (2016) Reduction of pain in patients with lumbar syndrome. Raiché Zdravstveni časopis, 7. pp. 84-86. ISSN 2233-131X <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17388>

**Евалуација на трудот:** Болката во долниот дел на грбот (ЛБП) може да се меша во способноста на поединецот да работи, да има значаен и активен општествен живот и негативно да влијае на севкупниот квалитет на животот.

57. Krstev Toshe, Nikolovska Lence, Jovevska Svetlana, Panova Gordana (2016) Therapeutic approaches in treating myofascial trigger points. International scientific Journal of Kinesiology "Acta Kinesiologica", 9 (2). pp. 62-64. ISSN 1840-3700 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17385>

**Евалуација на трудот:** Синдромот на миофасцијална болка (MPS) е опишан како најчест предизвик со кој се соочуваат општите лекари, остеопатиите, физичките и рачните терапевти денес. Нејзината фреквенција кај пациентите примени во практики на хронична болка е околу 85 % (Han et al., 1997, Skootsky et al., 1989). MPS се карактеризира со болка која потекнува од тригериските точки (TrPs) во мускулите и фасцијата.

58. Trajcevski Aleksandar, Nikolovska Lence, Panova Gordana, Krstev Toshe (2016) The role of kinesitherapy at the rehabilitation of paralysis of n. Facialis. Rauché Zdravstveni časopis, 7. pp. 68-70. ISSN 2233-131X <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17385>

**Евалуација на трудот:** Во случај на парализа на n. facialis, најголем акцент е ставен на рано откривање, правилна дијагноза на штетата и што е можно побрзо започнување на рехабилитација. Успехот на рехабилитацијата зависи од причините, степенот на функционално оштетување на лицевиот нерв и времето на започнување со третман.

59. Gazepov Strahil, Panova Gordana, Dimitrova Kristina, Dodevska Biljana (2017) Refractory anomalies on preschool children in Stip. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, global factor 1,023, (20.4). pp. 361-370. ISSN 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/19978>

**Евалуација на трудот:** Рефрактивните аномалии се најчестите нарушувања на видот кои влијаат врз децата. За деца од предучилишна возраст, амблипија и амблиогени фактори на ризик, како што се стребизмот и значајните рефрактивни грешки се најраспространети и најзначајни нарушувања на видот. Раната дијагноза на овие нарушувања овозможува интервенција во време кога третманот и понатамошната превенција на развој се многу можни.

60. Panov Tose, Panova Gordana (2017) Increase of the intensity of illegal migration in North Africa through West-Balkan route in 2017 and its influence of smuggling of migrants. Knowledge International Journal- Global impact factor 1,023, Scientific Papers", 31.3-2.4.2017, Vrnjacka Banja, Serbia, 16.4 (4). pp. 1514-1520. ISSN 1857-923X <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18422>

**Евалуација на трудот:** Обработува проблемот на илегалната миграција, криумчарењето на мигранти и неговата поврзаност со организираниот криминал со преглед на правните и други механизми кои ја уредуваат оваа проблематика.

61. Gazepov Strahil, Ismaili Pjaz, Lichkova Elena, Panova Gordana, Stoimenova Verica, Goshevska Dashtevska Emilija (2017) Standard computerized perimetry in function of diagnostic glaucoma. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, global factor 1,023 20 (4). pp. 2095-2099. ISSN 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18827>

**Евалуација на трудот:** Глаукомот е една од водечките причини за слепило во светот. Според најновите проценки на СЗО, како предизвик за решавање на глобално ниво - карциномите се на прво место, кардиоваскуларните заболувања на второ, а слепилото на трето место. На глаукомот отпаѓаат околу 9-12% од сите слепи лица во светот, односно ова заболување се дијагностицира кај околу 2,5 милиони луѓе секоја година. Прогнозите на СЗО се дека процентот ќе се зголеми дури на 30% до 2020 година

62. Gazepov Strahil, Topov Alek, Panova Gordana, Shumanov Gjorgji (2017) XEN implant and fakoemulsification. Knowledge - International Journal- Global impact factor 1,023, Scientific Papers, 20 (4). pp. 2109-2112. ISSN 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18828>

**Евалуација на трудот:** Да се опишат позитивните резултати од комбинираниот оперативен третман на фактор кај пациенти со долготраен глауком и поставување на КСЕН имплант, што доведува до прекин на медицинската терапија.

63. Zlatanovska Katerina, Kovacevska Ivona, Dimova Cena, Longurova Natasa, Naskova Sanja, Panova Gordana, Jurukova Milena (2018) Употреба на отпечаточни материјали во фиксна протетика во источна Македонија. Knowledge: International Journal - Global impact factor 1,322, Scientific Papers, 22 (5). pp. 1428-1432. ISSN 1857-92 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/20299>

64. Jovevska Svetlana, Zdravkovska Milka, Taleski Vaso, Handziski Zoran, Panova Gordana (2014) Testiranje dimenzije bubrega kod humanog fetusa za vreme fetalnog perioda. In: Antropolosko drustvo Srbije, 4-7 June 2014, Vranje. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/11785>

**Евалуација на трудот:** Развојот на човечкиот фетус, дури и на бубрезите, поминува низ серија на континуирани и заемно зависни анатомски промени.

65. Panova Gordana, Nikolovska Lence, Dzidrova Violeta (2015) Историски развој и значај герижатрије. In: 3th Kongres njegovatelja-ica u BiH sa megunarodnim ucescem-inovacija i njezi, 18-20 Dec 2015, Vogosca, BiH. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/15025>

**Евалуација на трудот:** Староста е важен чекор во човечкиот живот на човекот, тој е специфичен, бидејќи претставува кулминација на доживотните искуства, а не само минатото. Тоа е биолошки феномен. Тајната на стареењето, долговечноста и здравствените проблеми на постарите пациенти, пред околу три децении, беа интерес на помал круг научници и лекари.

66. Panova Gordana (2015) Etika u gerijatrijskoj njezi. In: 3th Kongres, njegovatelja-ica u BiH sa megunarodnim ucescem-inovacije u njezi, 18-20 Dec 2015, Vogosca, BiH. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/15024>

**Евалуација на трудот:** Етиката отсекогаш била и ќе биде составен дел од праксата на сестринството. Етичките проблеми, кои се однесуваат на стари лица како пациенти, исто така заслужуваат и бараат посебно внимание.

67. Panova Gordana, Nikolovska Lence, Dzidrova Violeta (2015) Organizacija njege za lica treće životne dobi u Makedoniji. In: 3th Kongres njegovatelja-ica u BiH sa megunarodnim ucescem-inovacija u njezi 18-20 Dec 2015, Vogosca, BiH. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/15023>

**Евалуација на трудот:** Здравствениот и социјалниот статус на постарите лица, образованието и пензискиот систем, исто така, претставуваат важен ранг во одредувањето на квалитетот на домувањето за постарите лица.

68. Panova Gordana, Simonovska Ljiljana, Jovevska Svetlana, Sumanov Gorgi (2015) Интраоперативна и постоперативни аналгезија пациентата са радикална цистопростатектомиа. In: 3 Kongres Anesteticara u Bosni i Hercegovini sa megunarodnim ucescem, 15-17 May 2015, Vlasic, BiH. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/15017>

**Евалуација на трудот:** Пациенти претставени за радикална цистопротектомија, многу често со тешки нарушувања на асоцирањето, ASA III - IV. Поради овие анестетици, предизвиците се однесуваат на соодветен начин, но максималната слаба интраоперативна и последователна аналгезија.

69. Panova Gordana, Jovevska Svetlana, Nikolovska Lence, Sumanov Gorgi, Simonovska Ljiljana, Panova Blagica (2015) Приступ, нега и лечење бенигне хиперплазије простате. In: 3 Kongres Anesteticara u Bosni i Hercegovini sa megunarodnim ucescem, 15-17 May 2015, Vlasic, BiH. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/15021>

**Евалуација на трудот:** Пристап, нега и третман на бенигна хиперплазија на простатата бенигна хиперплазија на простатата (БПХ) е проблем што се јавува кај мажите во подоцнежните години.

70. Trajkovska Irena, Jovevska Svetlana, Panova Gordana (2015) Laparoscopic surgery at the cholecystectomy. In: 3 Kongres Anesteticara u Bosni i Hercegovini sa megunarodnim ucescem, 15-17 May 2015, Vlasic, BiH. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/15020>



**Евалуација на трудот: Лапароскопската хирургија е вид на минимално инвазивна хирургија направена преку неколку мали дупки во абдоменот.** Специјализирана камера со оптички влакна се пренесува преку една од овие дупки со цел да се визуализира внатрешноста на стомакот. Преку други отвори воведени се операции за хируршки инструменти. Лапароскопски интервенции извршени во повеќе хируршки зафати, но обично се однесуваат на холецистектомија (отстранување на жолчен меур).

71. Kocova Zaklina, Panova Gordana (2015) Care and treatment of patients with cerebrovascular diseases in the period from 2010 – 2014 in the municipality of Veles. Raiché Zdravstveni časopis, 6 (6). pp. 42-44. ISSN 2233-131X <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/15027>

**Евалуација на трудот:** Во современиот свет се забележува постојана тенденција на зголемување на бројот на заболувањата на циркулаторниот систем кај човекот и тие заземаат значајно место во морбидитетот и морталитетот на популацијата, што претставува сериозен медицинско-епидемиолошки и социолошки проблем. Се смета дека во денешни услови една стресна ситуација може да го забрза развитокот на стврднување на крвоносните садови на мозокот и зголемувањето на крвниот притисок.

72. Rogleva Stojanova Vaska, Panova, Gordana (2015) Нега на болни со мозочен удар. Medicus, информативен гласник на јавното здравство - Штип, 10 (23). pp. 24-25. ISSN 1857-5994 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/15308>

**Евалуација на трудот:** Мозочниот удар е втората најчеста причина за смрт во светот, веднаш по срцевиот удар. Афектира 0,2 % од целата популација, а фатален е во една третина од случаите. Најмалку една половина од преживеаните од мозочен удар се перманентно онеспособени, што го прави мозочниот удар главна причина за долготрајна физичка, когнитивна, емоционална, социјална и работна неспособност.

73. Pleskov Darko, Panova Gordana (2015) Деформитети на 'рбетниот столб кај децата и нивна рехабилитација и третман во Општина Штип во период 2010-2013 година. Medicus, информативен гласник на јавното здравство - Штип, 10 (22). pp. 18-19. ISSN 1857-5994 <http://eprints.ugd.edu.mk/idd/eprint/15306>

**Евалуација на трудот:** Исправената положба на човекот е услов за правилно одржување на рамнотежа помеѓу паравертебралната мускулатура и центрипетална сила. За да се одржи исправената положба кај човекот во текот на евалуацијата се развиле физиолошки кривини гледани во сагитална рамнина: лордоза во вратниот и лумбалниот дел на 'рбетниот столб, додека 'рбетниот столб гледан во фронтална рамнина треба да е рамна вертикална линија. Зголемувањето или намалувањето се смета за паталогско.

74. Jovancevska Daniela, Panova, Gordana (2015) Диетални навики и правилна исхрана кај децата. Medicus, информативен гласник на јавното здравство - Штип, 10 (22). pp. 26-27. ISSN 1857-5994 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/15305>

**Евалуација на трудот:** Раното детство е најранливиот период во развојниот стадиум на човекот. Во текот на првата година од животот доенчето има интензивен, брз раст и развој и продолжува да расте во наредните години, но со помал интензитет. Заради тоа што брзиот раст е проследен со назначени промени во развојот, составот и функционирањето на органите, необезбедувањето на доволно нутриенти во овој период може да доведе до несакани ефекти во растот и развојот. Периодот на детството, од 1 до 10-годишна возраст, се карактеризира со промени во интензитетот на растот, телесниот состав и промени во поглед на енергетските и нутритивните потреби, во споредба со доенчкиот период.

75. Sumanov Gorgi, Panova Gordana, Masinov Goran (2016) Epidemiological characteristics of viral hepatitis a in Shtip and Strumica, in the period from 2010 until 2015. , 15.3. Knowledge International Journal- Global impact factor 1,023, Scientific Papers, pp. 1093-1099. ISSN 1857-923X <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17025>

**Евалуација на трудот:** Во високоразвиените општества е присутна промена во епидемиологијата на вирусниот хепатитис А. Вкупниот морбидитетот на болеста опаѓа, но



се намалува и колективниот имунитет што доведува до пораст на морбидитетот на средната возрастна група од населението.

76. Stojkovski Darko, Sumanov Gorgi, Panova Gordana (2016) Epidemiological properties of brucellosis in Sveti Nikole and the neighboring settlements for the period 2001 – 2015. -, Knowledge International Journal- Global impact factor 1,023, Scientific Papers 15.3. pp. 1099-1105. ISSN 1857-923X <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17020>

**Евалуација на трудот:** Бруцелозата е типична зооноза, примарно заболување на голем број домашни животни, а под одредени услови од животните се пренесува и на луѓето. Бруцелозата е најзастапена зооноза во Република Македонија, а во некои региони таа има ендемски карактеристики. За таков тренд на епидемскиот процес на оваа болест придонесе, пред сè, слабата синхронизација меѓу здравствениот и вонздравствените сектори, во однос на преземањето на мерките за превенција и сузбивање на болеста.

77. Mitreska Zane, Panova Gordana, Sumanov Gorgi (2016) Representation of epilepsy in children in municipality of Prilep in the period 2012 – 2014. - Knowledge International Journal- Global impact factor 1,023, Scientific Papers 15.3. pp. 1131-1137. ISSN 1857-923X <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/17022>

**Евалуација на трудот:** Епилепсијата претставува состојба на појава на хронични и рецидивни церебрални напади кои се непровоцирани. Од оваа дефиниција произлегува дека при епилепсии се исклучуваат акутните провокативни фактори. Меѓутоа, еден дел од епилепсиите се должат на познати етиолошки фактори (лузна по перинатално церебрално крвање) и тие се нарекуваат симптоматски епилепсии со далечна етиологија, а кај останатите што нема позната етиологија се употребува терминот криптогени епилепсии.

78. Raunova Svetle, Panova Gordana (2016) Превенција, нега и третман на пациенти заболени од дијабет во Општина Кратово во време од 2012-2015. - Knowledge International Journal- Global impact factor 1,023, Scientific Papers, 5 (14.3). pp. 1097-1103. ISSN 1857-92 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/16554>

**Евалуација на трудот:** Дијабетот како физиолошко-патолошка состојба, кој се однесува на повеќе биохемиски нарушувања во организмот и не е во состојба да ги искорости јаглените хидрати, шеќерот и скробот, кои се внесени во организмот преку исхраната и хранливите производи. Постојат повеќе групи и типови на дијабетис, во зависност од степенот на појавата, временските карактеристики.

79. Vojkik Stefka, Panova Gordana (2016) Care and treatment of patients with ruptured aneurysm in spasm. - Knowledge International Journal- Global impact factor 1,023, Scientific Papers, 5 (14.3). pp. 1113-1117. ISSN 1857-92 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/16555>

**Евалуација на трудот:** Дијабетот како физиолошко-патолошка состојба, кој се однесува на повеќе биохемиски нарушувања во организмот и не е во состојба да ги искорости јаглените хидрати, шеќерот и скробот, кои се внесени во организмот преку исхраната и хранливите производи. Постојат повеќе групи и типови на дијабетис, во зависност од степенот на појавата, временските карактеристики.

80. Kanevce Natasa, Panova Gordana (2016) Улогата на медицинската сестра во превенција, третман и нега на декубитални рани кај пациентите во единиците за интензивна нега. Knowledge International Journal- Global impact factor 1,023, Scientific Papers, 5 (14.3). pp. 1121-1131. ISSN 1857-92 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/16552>

**Евалуација на трудот:** Улогата на кожата, механизмот на настанување на декубитус, негата и улогата на медицинската сестра и начинот и превенција на лекување на истиот, механизмот на настанување на декубитус кај пациенти хоспитализирани во единицата за интензивно лекување, ЕИЛ. Да се прикажат улогата и негата на медицинската сестра врз пациенти кај кои дошло до настанување на декубитус.

81. Panova Gordana (2016) Абортус као етички, социјалну, правну и медицинским проблемом. In: Peti međunarodni bioetički simpozij, 21-22 Oct 2016, Sarajevo, BiH. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/> <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/16551>

**Евалуација на трудот:** Етика е општа наука која има однос со човекот и неговиот морален поредок. Ставовите на медицината кон абортусот се разликуваат и се поставени различни рокови за рано убивање на фетусот.

82. Gorgieva Mirjana, Nikolovska Lence, Jovevska Svetlana, Panova Gordana (2017) Effects of kinesitherapy in patients with juvenile diabetes. - Knowledge International Journal-Global impact factor 1,023, Scientific Papers, 31 March-2 Apr 2017, Vrnjacka Banja, Serbia <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18424>

**Евалуација на трудот:** Дијабетес мелитус - тип 1, порано познат како инсулин зависен дијабетес или јувенилен дијабетес мелитус се јавува при отсуство на инсулин како резултат на деструкција на В клетките од Лангерхансовите панкреасни островчиња кои го произведуваат инсулинот. Бидејќи во отсуство на инсулин се развива кетоацидоза, надворешната администрација на инсулин е неопходна за одржување на хомеостазата кај пациентите со Јувенилен дијабетес.

83. Taseva Kika, Nikolovska Lence, Panova Gordana, Jovevska Svetlana (2017) Treatments for weight loss and reduction of cellulite in women. In: Knowledge International Journal-Global impact factor 1,023, Scientific Papers, 31 March-2 Apr 2017, Vrnjacka Banja, Serbia. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18426>

**Евалуација на трудот:** Дебелината и целулитот се естетски недостаток кај жените што ја нарушува женската фигура и многу негативно се одразува на нивната психоемоционална состојба. Резултатите од истражувањата во врска со редукција на телесната тежина и целулитот се извор на многу противречности. Официјалните препораки се: ако сакаме да ослабнеме неопходно е да внесуваме помалку калории и да вежбаеме повеќе. Повеќето експерти ги препорачуваат физичките вежби како средство за намалување на зголемената тежина и целулитот.

84. Trencseva Ivana, Panova, Gordana (2017) Улогата на патронажната сестра при едукација и третман на пациенти со дијабетес. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, global factor 1,023.20 (20.4). pp. 511-518. ISSN 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/19987>

**Евалуација на трудот:** Diabetes mellitus тип 2 (инсулин независен дијабет) е метаболно заболување кое се карактеризира со висока концентрација на глукоза во крвта. Карактеристични симптоми се полиурија, полидипсија и полифагија. Инсулин независниот дијабет е 90 % повеќе застапен од дијабетес тип 1 и гестацискиот дијабет. Дебелината се смета за примарен фактор за појава на дијабет тип 2. Улогата на патронажната сестра во откривање, едукација и третман е од големо значење.

85. Sumanov Gorgi, Gorgiovski Darko, Panova Gordana, Sumanovski Lazar (2017) Epidemiological characteristics of schizophrenia in Pelagonia region in the period 2012-2016. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, global factor 1,023. 20 (20.4). pp. 543-548. ISSN 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/19990>

**Евалуација на трудот:** Шизофренијата претставува психичко заболување коешто е малку познато за општата популација. Секојдневно сме опкружени со лица кои помалку или повеќе ги манифестираат симптомите на ова заболување, но ние тоа не го забележуваме поради малото познавање за оваа болест. Таа е многу повеќе застапена во секојдневнието отколку што се мисли.

86. Knaggs Nina, Sumanov Gorgi, Panova Gordana, Sumanovski Lazar, Markovska Evgenija (2017) Immunoprophylaxy of the tetanus in the Skopje region for the period 2011 - 2016. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, global factor 1,023. 20 (20.4). p. 549. ISSN 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/19991>

**Евалуација на трудот:** Тетанусот во Република Македонија веќе не претставува епидемиолошки проблем во однос на инциденцијата, за што најмногу придонесе задолжителната имунизација, особено вакцинацијата, која во Република Македонија се применува од 1952 година.

87. Sumanov Gorgi, Panova Gordana, Koteva Marija (2017) Холелитијаза во источниот и југоисточниот дел на Република Македонија. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, global factor 1,023.19 (4). pp. 1411-1417. ISSN 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18302>

**Евалуација на трудот:** Холелитијазата претставува присуство на жолчни камења, односно конкременти кои се формираат во жолчното кесе. Холестерол холелитијазата е една од најчестите дигестивни болести во западните земји. Најмалку 20 милиони Американци ( $\approx 12\%$  од возрасните) имаат камења во жолчката. Преваленцата на холелитијазата се претпоставува дека се зголемува поради дебелината, асоцирана со резистенцијата на инсулин и метаболички синдром.

88. Nikolova Tashka, Panova Gordana (2017) The role of the nurse in education, care and treatment of decubitus. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, global factor 1,023.19 (4). pp. 1537-1543. ISSN 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18304>

**Евалуација на трудот:** Декубитот претставува голем проблем во здравството. Тој е фактор за морбидитет, морталитет и оптоварување на здравството во поширокиот свет. Пациентот покрај неговата примарна болест, со декубитот стекнува едно секундарно заболување, кое не само што го нарушува процесот на заздравување на примарната болест, туку доведува до дополнително физичко и психичко оптоварување.

89. Panova Gordana, Coreva Sanja, Dzidrova Violeta (2017) Hypoglycemia, representation in the laboratory results in the public hospital in Strumica. Knowledge International Journal- Global impact factor 1,023, Scientific Papers 31.3-2.4.2017, Vrnjacka Banja, Serbia, 16.4 (4). pp. 1627-1631. ISSN 1857 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18421>

**Евалуација на трудот:** Хипогликемија е невообичаено ниско ниво на шеќер во крвта. Кога нивото на глукоза е премногу ниско и телото не е во можност да ги извршува своите активности. Хипогликемијата најчесто е поврзана со дијабет и главно се случува кај лицата со дијабет кои земаат многу инсулин, не земаат оброк или многу вежбаат. Во ретки случаи се јавува хипогликемија кај лица што не се дијабетичари и тоа вообичаено кај лица со Адисонова болест. Има повеќе симптоми на хипогликемија кои не предупредуваат за нивото на шеќер во крвта.

90. Bozinova Grozdanka, Sumanov Gorgi, Panova Gordana (2017) Epidemiological features of diabetes melitus in Kumanovo and the surrounding settlements within from 2011 to 2015. In: Knowledge International Journal- Global impact factor 1,023, Scientific Papers, 31 March-2 Apr 2017, Vrnjacka Banja, Serbia. ISSN 2545-4439, <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18425>

**Евалуација на трудот:** Дијабетесот спаѓа во група на метаболички болести при што се јавува високо ниво на шеќер во крвта во текот на еден подолг период. Бројни се факторите на ризик кои придонесуваат за појава на дијабетес мелитус, како што се: наследноста, стареењето, дебелината, физичка неактивност, долготрајната стресна состојба, исхраната, штетните навики.

91. Panova Gordana Stojanova Slagana, Dzidrova Violeta (2017) Ethical approach, treatment and prognosis in patients with rheumatoid arthritis. In: Knowledge International Journal- Global impact factor 1,023, Scientific Papers 31 March-2 Apr 2017, Vrnjacka Banja, Serbia. ISSN 2545-4439, <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18427>

**Евалуација на трудот:** Ревматоидниот артритис е хронична болест која предизвикува болка, оток и вкочанетост на зглобовите, како и ограничување на движењето и на функцијата на разни зглобови. Освен зглобовите, кои се главно зафатени, воспаление може да се

развие и на други органи од телото. Ревматоидниот артритис е еволутивна инфламаторна болест која води до прогресивна зглобна деструкција и дава системски манифестации на повеќе системи, како што се оштетување на белите дробови, срцето, очите, бубрезите, периферните нерви, а посебно е поврзана со кардиоваскуларните болести.

92. Sumanov Gorgi, Panova Gordana, Grumbarev, Mirjana (2017) Representation of polycystic ovary syndrome (PCOS) in the daily work of primary health care. In: Knowledge International Journal- Global impact factor 1,023, Scientific Papers. ISSN 2545-4439, 31 March-2 Apr 2017, Vrnjacka Banja, Serbia <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/18539>

**Евалуација на трудот:** Синдром на полицистични јајници (PCOS – polycystic ovary syndrome) поврзува неколку симптоми кои го намалуваат квалитетот на животот на засегнатите жени. Постојат повеќе теории за механизмот на настанување и патогенезата на заболувањето. Етиологијата сè уште е непозната.

93. Панова Гордана, Шуманов Ѓ., Панова Б., Родна П. - Застапеност на дебелината кај младата популација- Knowledge International Journal- Global impact factor 1,322, Scientific Papers - 2018, 24<sup>th</sup> to 26<sup>th</sup> May, 2018 in Budva, Montenegro. . ISSN 2545-4439, <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/20279>

**Евалуација на трудот:** Брзиот раст е проследен со назначени промени во развојот, составот и функционирањето на органите, необезбедувањето на доволно нутриенти во овој период може да доведе до несакани ефекти во растот и развојот. Детекцијата на дебели деца претставува аларм за засилени превентивни мерки со правилни насоки за исхрана, физичка активност и податоци од центрите за јавно здравје.

94. Sumanov Gorgi, Todosieva Julija, Sumanova Canka, Markovska Evgenija, Panova Gordana (2018) Состојба и перспектива на вакцинацијата на населението во Република Македонија - спроведување на задолжителната вакцинација во Република Македонија. Knowledge – International Journal, global factor 1,322. 23 (23.2). pp. 462-466. ISSN 2545-4439. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/20278>

**Евалуација на трудот:** Вакцинацијата е една од најголемите придобивки на човештвото. Таа има голем придонес во елиминирањето и ерадицирањето на повеќе заразни болести кај нас и во светот. Спроведувањето на политиката за имунизација е значајно за намалување на појавата и смртноста од низа инфективни болести и е основен показател за ориентираноста на здравствената политика кон превентивна здравствена заштита.

95. Panova Gordana, Stanoevska Snezana, Simonovska Ljiljana, Sumanov Gorgi (2018) Нера и третман на стари лица. Knowledge - International Journal Scientific Papers. global factor 1322. 22 (5). pp. 1169-1172. ISSN 1857-923X / 2545-4439 (print) <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/20297>

**Евалуација на трудот:** Установите за сместување на стари лица се доста важен дел во социјалниот живот на населението и во поново време сè повеќе се актуализираат прашањата поврзани со истите. За разлика од порано, во времето кога кон овие установи се пристапуваше со недоверба, во современиот свет сè повеќе се инвестира во истите, се подобруваат условите за престој и услугите на вработените, се зголемува заинтересираноста и користењето на домовите од страна на граѓаните.

96. Simonovska Ljiljana, Paneva Iva, Panova Gordana, Nikolovska Lence (2018) Clinical aspects of multidrug-resistant tuberculosis. Knowledge - International Journal Scientific Papers, global factor 1,322. 22 (5). pp. 1177-1181. ISSN 1857-923X / 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/20298>

**Евалуација на трудот:** Прикажува демографски и други карактеристики на пациентите со МДР - ТБ како што се: полот, возраста, вработеноста, присутниот контакт со болен од ТБ, локализација на ТБ, поделбата според податок за претходно лекување, видовите на резистенција и исход на лекувањето на овие болни.



97. Shumanov Gorgi, Strahil Gazepov, Gordana Panova, Evgenija Nikolovska, Marina Stojceva, Tatjana Ruskovska, Lazar Shumanovski, Canka Shumanova - Control of epidemic parotitis in the Republic Macedonia-Knowledge - International Journal Scientific Papers, global factor 1,322. 26 (4). pp. 1235-1243. ISSN 1857-923X / 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/20298>
98. Vesna Pesheva, Gazepov Strahil, Gordana Panova, Sumanov Gorgi - Prevalence of myopia in preschool children in Radovish- Knowledge - International Journal Scientific Papers, global factor 1,322. 26 (4). pp. 1287-1293. ISSN 1857-923X / 2545-4439 <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/20298>

**Трудови презентирани на конгреси, конференции и симпозиуми во изборниот период од други интердисциплинарни области во периодот од 2013-2018 (со реден број од 99 до 119= 20)**

99. Panova Gordana (2014) Правилна исхрана и диететски навики, кај деца и адолесцент. Симпозиум со меѓународно учество Медицинските сестри/акушерки: сила за промени „Ресурс од витално значење за здравјето“. Битола <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/12421>

**Евалуација на трудот:** За здраво поколение потребен е здрав и правилен развој уште од најраното детство. Потребни се правилна исхрана, нега и правилно одржување на личната хигиена. Раното детство е најранливиот период во развојниот стадиум на човекот. Доенењето е најздравиот почеток на исхрана кој можете да му ги дадете на своето бебе.

100. Panova Gordana (2014) Образование и компетенции со кои се стекнува медицинската сестра со завршување на втор циклус на специјалистички студии и местото на патронажната и семејната специјализирана сестра во здравството. Симпозиум со меѓународно учество Медицинските сестри/акушерки: сила за промени „Ресурс од витално значење за здравјето“. Битола <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/12416>

**Евалуација на трудот:** Развојот на сестринството се гледа низ призмата на општиот развој на медицината. Сестринската професија во Европа навлегува во процесот на промени, како во образованието, така и во праксата.

101. Panova Gordana (2014) Obrazovanje i specijalizacije za medicinske sestre intenzivnih nega i anestezije. In: Konferencija UINARS 2014, 26-28 Sept 2014, Niš, Serbia. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/12411>

**Евалуација на трудот:** Прикажани се специјалистичките студиски програми за сестри специјализирани за интензивна медицина.

102. Panova Gordana (2014) Specijalisticki studii po anestezija i nadležnosti na specijaliziranata sestra. In: Simpozium sa megunarodnim ucescem udruzenja anestheticara-BIH, Bihac-BIH. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/12600>

**Евалуација на трудот:** Прикажани се специјалистичките студиски програми за сестри специјализирани за анестезија.

103. Nikolovska Lence, Sumanov Gorgi, Panova Gordana, Zdravkova Vaska, Dzidrova Violeta (2014) Прва интернационална конференција на високите школи и факултети од областа на сестринството. In: First International Conference of Nursing Colleges and Faculties, 30-31 May 2014, Bitola, Macedonia. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/11391>

**Евалуација на трудот:** Системот на едукација на медицински сестри и акушерки во Македонија е фундаментална промена како резултат на промените во здравствениот систем, но како резултат на социјалните и политичките промени. Медицинските сестри се најбројна група здравствени работници во земјава, а повеќето европски земји играат клучна улога во спроведувањето на здравствената заштита.

104. Panova Gordana, Zdravkova Vaska, Dzidrova Violeta, Gazepov Strahil, Sumanov Gorgi, Nikolovska Lence (2014) Етички став кон пациенти со хипертензија. In: First



International Conference of Nursing Colleges and Faculties, 30-31 May 2014, Bitola, Macedonia. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/111393>

**Евалуација на трудот:** Идеи и можност на студентите за запазување на достоинството на пациентот како основен принцип на сите медицински дејности.

105. Panova Gordana, Panova Blagica, Panov Nenad, Sumanov Gorgi, Gazepov Strahil (2014): Нега на болен со кардиоваскуларни заболувања. In: Прва Интернационална конференција на Високите школи и факултети од областа на сестринството, 30-31 May 2014, Bitola, R. Macedonia. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/12406>

**Евалуација на трудот:** Кардиоваскуларните заболувања (КВЗ) се водечка причина за смрт во Република Македонија. Овој општ термин ги вклучува циркулаторните заболувања, како што се мозочниот удар и коронарната артериска болест. Иако бројот на случаи на коронарна артериска болест (КАБ), којашто може да се дефинира како постепено стеснување на артериите кои го обезбедуваат срцето со крв, се намалува, таа сепак останува најчеста причина за смрт во нашата земја.

106. Panova Gordana, Zdravkova Vaska, Panova Blagica, Gazepov Strahil, Sumanov Gorgi (2014) Сепса: Прва интернационална конференција на високите школи и факултети од областа на сестринството, 30-31 May 2014, Bitola, R Macedonia. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/12407>

**Евалуација на трудот:** Поголем дел од случаите на сепса се јавуваат како резултат на инфекција на уринарниот тракт, белите дробови или перитонеумот. Други извори на инфекција вклучуваат сепса на кожата, меките ткива и централниот нервен систем. Околу 50% од случаите на сепса се предизвикани од грам-негативни бактерии, а помалку од 50% се предизвикани од грам-позитивни бактерии.

107. Panova Gordana, Zdravkova Vaska, Gazepov Strahil, Sumanov Gorgi, Panova Blagica, Panov Nenad (2014) Диетални навики и правилна исхрана кај децата. In: Прва интернационална конференција на Високите школи и факултети од областа на сестринството, 30-31 May 2014, Bitola, R Macedonia. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/12408>

**Евалуација на трудот:** За здраво поколение потребен е здрав и правилен развој уште од најраното детство. Потребни се правилна исхрана, нега и правилно одржување на личната хигиена. Раното детство е најранливиот период во развојниот стадиум на човекот.

108. Panova Gordana, Zdravkova Vaska, Gazepov Strahil, Sumanov Gorgi, Panova Blagica (2014) Интрахоспитални инфекции. In: Прва интернационална конференција на високите школи и факултети од областа на сестринството, 30-31 May 2014, Bitola, R Macedonia. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/11391>

**Евалуација на трудот:** Појава на болничка инфекција е честа појава и е голем проблем во здравството и социо-економски сфери на животот денес. Сеопфатноста на неговото создавање и ризикот од болничките инфекции го промовира медицински персонал од различни области.

109. Nikolovska Lence, Jovancevska Daniela, Panova Gordana, Gazepov Strahil (2014) Улогата на медицинската сестра во подготовка, третман и нега на пациент со syndrome Wunderlich. In: Прва интернационална конференција на високите школи и факултети од областа на сестринството, 30-31 May 2014, Bitola, R Macedonia. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/11395>

**Евалуација на трудот:** Претставува комплексно заболување кое вклучува абнормалности на репродуктивните органи во смисол на дупликации на внатрешните органи кои најчесто вклучуваат унилатерална гинатрезија комбинирано со абнормалности на уринарниот систем од кои најчесто се јавува ипсилатерална агенезија на бубрег.

110. Jovancevska Daniela, Panova Gordana, Panova Blagica (2014) Транспортот на лица како ургентна состојба во работата на еден анестетичар. In: Simpozium sa megunarodnim ucescem Udruzenja anestheticara u BiH, 18-20 Apr 2014, Bihac, BiH. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/12601>

**Евалуација на трудот:** Транспортот на повредени деца со себе носи ризик од влошување на клиничката состојба. Состојба на пациентите за време на транспортот може да се влоши поради прогресија на основната болест, физички стрес, предизвикани од транспортот или процедури кои се применуваат пред или за време на превозот.

111. Panova Gordana, Jovevska Svetlana, Sumanov Gorgi, Gazepov Strahil, Panova Blagica (2014) Eticki stav prema bolno dete od anemija. In: 42-nd October meeting, Union of associations of medical laboratory and sanitary technicians of the Republic of Macedonia, 2-5 Oct 2014, Ohrid, Macedonia. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/12494>

**Евалуација на трудот:** Анемијата претставува заболување каде што бројот на еритроцитите, хемоглобинот и хематокритот во крвта на човекот се под долните референтни граници.

112. Baldzieva Anica, Baldzieva Sanja, Panova Gordana (2015) Uloga anesteziologa u transportu, kritično bolesnih pacijenata u opštu bolnicu Strumica. In: 3 Kongres Anestheticara u Bosni i Hercegovini sa megunarodnim ucescem, 15-17 May 2015, Vlasic, BiH <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/.15018>

**Евалуација на трудот:** Факт е дека анестезиолозите се најкомпетентни експерти во стабилизацијата и одржувањето на виталните функции на болните и повредените. Превозот на витално ранливи пациенти од регионалните болници во поголемите клинички болници е дополнителен фактор на ризик за исходот од третманот и е составен дел од работата на анестезиолозите.

113. Baldzieva Sanja, Panova Gordana, Baldzieva Anica (2015) Аспирин-индуцирана астма – специфична форма на астма. In: 8th International Congress, Croatian Nurses Society of anesthesia, reanimation, intensive care and transfusion, 23-26 Apr 2015, Sibenik, Croatia. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/15023>

**Евалуација на трудот:** Терминот АИА-аспирин индуцирана астма е најдобриот опис на агресивното и континуирано воспалување на дишните патишта, комбинирано со егзацербација на астма и ринитис по апликација на аспирин и повеќето нестероидни антиинфламаторни лекови (NSAIDs). Разбирањето на аспиринската интолеранција од медицинска гледна точка е многу важно во случаи кога пациентот треба да се лекува со некој лек од оваа група, на пример, при ревматоиден артритис.

114. Panova Blagica, Panova Gordana (2015) Sepsa tijekom trudnoće (klinički slučaj). In: 8-th International kongres, Croatia Nurses Society of anesthesia, reanimation, intenzive care and transfusion, 23-26 Apr 2015, Sibenik, Croatia. <http://eprints.ugd.edu.mk/id/eprint/15004>

**Евалуација на трудот:** Сепсата во бременоста е исклучително ретка и смртоносна компликација. Дури и во модерната медицина, септичките услови и понатаму претставуваат голем предизвик за лекување на тимот. Во денешната модерна медицина, и покрај сите успешни третмани, септичките состојби и натаму се предизвик и ресурс за медицинските тимови.

115. Vitanovska Keti, Panova Gordana (2018) Терапевтско дејство на кинезитерапијата кај пациенти со илиотибијален синдром. Knowledge – International Journal, 27. pp. 107-114. ISSN 2545-4439

**Евалуација на трудот:** Во секојдневниот живот на модерниот човек хроничните оштетувања, односно синдромите на пренапрегање се зачестена појава во спортот и рекреацијата или во некои други занимања. Со овој дипломски труд ќе се укаже на факторите на ризикот од настанување, функционалната анатомија, симптомите, клиничката слика,

дијагностичките тестови за проценка на илиотибијалниот синдром и кинезитерапијата и нејзините вежби во процесот на лекување при неговото настанување.

116. Prokorovska Tamara, Panova Gordana (2018) Улогата на патронажната сестра при откривање и едукација со семејства на деца со телесни деформации. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, 27. pp. 115-118. ISSN 2545-4439

**Евалуација на трудот:** Патронажната здравствена заштита е многу важен сегмент во примарната здравствена заштита. Наталната медицинска сестра е првиот контакт со сите семејства, со влегување во семејството, комуникацијата за развојот на децата исто така може да ја открие абнормалноста ако е присутна кај новороденче или поголемо дете. Телесен деформитет е еден од најкомплексните проблеми. Студиите за честа појава на вертебрални нарушувања покажуваат, од една страна, зголемување на вредностите, а од друга страна, намалување на староста на деформација. Комплексноста на овој комплексен проблем зависи не само од широката дистрибуција на деформитети, туку и од нарушувањето на функцијата.

117. Karakaseva Svetanka, Panova Gordana (2018) The task of the nurse's nursing care, treatment and evaluation in post-operative patients. Knowledge - International Journal, Scientific Papers, 27. pp. 99-106. ISSN 2545-4439

**Евалуација на трудот:** Според глобалните статистички податоци, рак на матката е 12-та најчеста причина за смрт или 6. смртен рак за жени. Годишно тоа влијае на околу 16 од 100 000 жени и е смртоносно околу 9 години, од 100 000 годишно. Важно е да се нагласи дека околу 80 % од овие карциноми се случуваат во земји во развој. Овој труд ќе користи квантитативна и квалитативна методологија на различни извори во елаборирањето наодите за оваа специфична тема. Рак на матката и рак на дојка се болести кои наметнуваат закана за жените од сите возрасти, од сите општествени слоеви и на секоја локација. Корисна околност е ако овој тип на рак е откриен рано и би можел да се излечи. Најефикасен начин за навремено откривање на оваа опасна болест е рутински контролни прегледи и ПАП тестови.

118. Panova Gordana, Sumanov Gorgi, Simonovska Ljiljana, Gazepov Strahil (2018) Исхрана и третман на трудница. Knowledge - International Journal, Scientific Papers. ISSN 2545-4439

**Евалуација на трудот:** Мајчинството е сон на секоја жена, а раѓањето последниот чекор до најсреќниот момент и првата средба со крвкото новороденче. Бременост (латински: graviditas) - развивање на еден или повеќе плодови во матката на жената, познати како фетус или ембрион.

119. Jankovska Vesna, Gazepov Strahil, Panova Gordana, Sumanov Gorgi (2018) Prevalence of myopia in preschool children in Radovish. Knowledge - International Journal, Scientific Papers. ISSN 2545-4439

**Евалуација на трудот:** Миопија или блискост е рефрактерна аномалија каде што паралелните светлосни зраци кои влегуваат во окото по пробивањето на рожницата и лешката се собираат со фокус што е пред мрежницата во стаклестото тело, а не да падне во мрежницата во јасновидлив центар каде што светлосните зраци се разликуваат и прават извајана слика на објектот што окото во моментот го следи.

**Учесник во научен проект (во изборниот период под број 1- раководител, под број 2 и 3 - учесник)**

1. Panova Gordana, Sumanov Gorgi, Nikolovska Lence, Dzidrova Violeta, Serafimov Aleksandar, Dimitrovska Ivanova Marija, Petrova Marina, Kamceva Gordana (2015) Навики во исхраната и нутритивниот статус на децата. [Project] Одлука број 0206-151-40

2. Sumanov Gorgi, Ruskovska Tatjana, Velickova Nevenka, Panova Gordana, Sumanovski Lazar, Milev Mishko, Spasov Mire (2015) Евалуација на имунолошкиот статус во однос на тетанусот кај различни возрастни групи на население.[Project] Одлука број 2002-125/63
3. Панова Гордана (2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018) - Open society foundation Macedonia „Застапеност на ромите во здравството“ – Скопје.
4. Панова Гордана (2011) - Проект на Владата „За или против аботусот“.
5. Учество во проект на Владата како предавач на тема „Водич низ Законот за заштита на правата на пациентите“ – ОПМ – Скопје (2011 г.).
6. Проект преку Здружението на жени на Р Македонија и НВО „Еднаквост“ - Кочани, кој успешно се реализира и заврши во 2008 г. на тема „Анализа на однесувањето“.
7. Член на организационен научен одбор на научен собир, фестивал во земјава и во странство:
8. Член на Меѓународен научен одбор, Udruženje anestetičara med.sestara /tehničara, intenzivne terapije, reanimacije i transfuzije u BiH – PULS.
9. Член на Меѓународен научен одбор, Međunarodni kongres HDMSARIST-Hrvatska.
10. Член на Меѓународен научен одбор – УИНАРС – Р Србија.
11. Основач на научна лабораторија
12. Студиски престој во странство (во изборниот период):
13. Од 3.7- 30.7.2011 - Самарски медицински универзитет, Самара, Руска Федерација.
14. Студиски престој во болницата Еразмус и Медицинскиот факултет во Ротердам, Холандија, каде што успешно ги завршува постдокторските курсеви по медицинска етика и клиничка пракса (јуни 2013 г.).
15. Студиски престој во Бања Лука, како размена на академски кадар, каде што
16. успешно учествува во реализирање на тековната настава по неколку предмети (15.12.2013 до 15.1.2014 г.).
17. Академски престој за соработка на Медицинскиот факултет во Малме, Шведска, од 25.2.2018 до 5.3.2018 година.
18. Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност
19. Член на уредувачки одбор на научно списание во земјава и во странство:
20. Член на Меѓународен научен уредувачки одбор, Udruženje anestetičara med.sestara /tehničara, intenzivne terapije, reanimacije i transfuzije u BiH – PULS.
21. Член на организационен научен одбор на научен собир, фестивал во земјата и странство:
22. Член на Меѓународен научен одбор, Udruženje anestetičara med.sestara /tehničara, intenzivne terapije, reanimacije i transfuzije u BiH – PULS.
23. Член на Меѓународен научен одбор, Međunarodni kongres HDMSARIST-Hrvatska.
24. Елаборати и експертизи:
25. Судски вештак од област на социјални, девијантни и говорни проблеми од 2005 година 205-2/2005- решение.

#### Стручни награди и признанија

26. Плакета од Медицински факултет во Бања Лука (25-11-2011 г.).
27. Плакета од Здружението на сестри на Република Македонија (12.5.2012 г.).
28. Плакета од Медицинскиот факултет во Нови Сад (18.7.2013 г.).
29. Плакета од Здружението на жени на Република Македонија (7.9.2009 г.).
30. Плакета за најдобар здравствен работник (7.4.2002 г.).
31. Пофалница од Udruženje anestetičara med.sestara /tehničara, intenzivne terapije, reanimacije i transfuzije u BiH – PULS, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018.
32. Благодарница од Здружението HDMSARIST-Hrvatska 2014, 2015, 2016, 2017.

33. Пофалница од Здружението на сестри УАИНЕРС – Р Србија.
34. Член на универзитетски и владини тела
35. Член на Универзитетски сенат 2009 година.
36. Член на факултетски орган, комисија
37. Член на Етичката комисијата при ФМН од 2013 година.
38. Член на Одборот за специјализации на Факултетот за медицински науки.
39. Член на дисциплинска комисија 2008-2017 година.

## ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Рецензентската комисија е едногласна во оцената дека со целокупната своја досегашна работа вонреден проф. д-р Гордана Панова има голем придонес во наставно-образовната, научноистражувачката, стручно-апликативната и организациско-развојната дејност. Со својот професионален, сериозен и одговорен однос дава голем придонес во работата.

Согласно со Законот за високо образование, како и Правилникот за единствените критериуми за избор во наставни, наставно-научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип, кандидатката проф. д-р Гордана Панова ги исполнува критериумите за да биде избрана во звањето редовен професор и за целокупната активност во извештајниот период од 2013 до 2018 година има остварено (НО 40+НИ 332,9+САОР 45)= 417,9 поени.

Врз основа на приложениот материјал и изнесените податоци, според Правилникот за единствените критериуми и постапката за избор на наставно-научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, Рецензентската комисија има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет да го усвои нашиот предлог и предлог-одлуката да ја достави до Универзитетскиот сенат за **кандидатката вонреден проф. д-р Гордана Панова да биде избрана во звање редовен професор за наставно-научната област логопедија на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.**

## РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

**Д-р Славица Голубовиќ, редовен професор, претседател, с.р.**

**Д-р Марина Давчева-Чакар, редовен професор, член, с.р.**

**Д-р Ѓорѓи Шуманов, редовен професор, член, с.р.**



ТАБЕЛА НА АКТИВНОСТИ КОИ СЕ БОДУВААТ ПРИ ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ

Р. бр.	Наставно-образовна дејност	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1	Избор во звање доцент					
2	Избор во звање вонреден професор					40
	ВКУПНО					70
Р. бр.	Научноистражувачка дејност и стручно-уметнички активности	Поени				
		Во земјава		Во странство		Вкупно
		број	поени	број	поени	
1	Научен труд објавен во меѓународно научно списание (прв автор, втор автор, останати автори) Прв автор: 118,119,121,122,129 Прв автор во странство: 139,215,216,217,218, 219 Втор, трет автор: 144,157	5	3	1 7	9 6	15 9 42
2.	Труд со оригинални научни резултати, објавени во зборник од трудови на научен собир Во странство прв автор: 120,123,124,125,126,127, 128,130,131,132,133,134,135,136,137,138,140,142,143, 145,146,147,151,152,165,166,167,168,169,181,189,191,193,195. Втор, трет автор: 141,150,153,158,159,160, 171,175,177,178,179,180,184,187,188,192,148,153,154,155,156,158,161,162,163,164,170,176,182,183,185,185,186, 190,194,196,197,198.			33 37	1.3 1	42.9 37

3.	Учество на научен собир со реферат (постер/усно), концерт во земјава и во странство Прв автор во земјава: 198, 200, 204, 205, 206, 207, 208, 211. Втор автор: 149,172,173,174. Прв автор во странство: 201, 202. Втор автор: 210, 214, 212, 213. Втор автор: 203,209.	4	8 0.5	1	2 4	2 1.5	8 2 4 6
4.	Одбранет магистерски труд -специјалистички труд		22	4			88
5.	Раководител на научен проект		1	4			4
6	Учесник во научен проект (максимум во три проекти)		1	2			2
7.	Член на организационен или научен одбор на научен собир, фестивал				3	2	6
8.	Награди-признанија за научни/уметнички постигнувања, сценско-музички награди		1	5	3	10	35
9.	Студиски престој во странство				4	8	32
	<b>ВКУПНО</b>						<b>332.9</b>
Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и организациско-развојна дејност	Поени					
		Во земјава		Во странство		Вкупно	
		број	поени	број	поени		
1.	Книга	2	10			20	
2.	Член на универзитетски или владини тела	1	5			5	
3.	Член на факултетски орган, комисија	2	3			6	
4	Стручни награди и признанија			7	2	14	
	<b>ВКУПНО</b>					<b>45</b>	
	<b>ВКУПНО БОДОВИ ОД СИТЕ ОБЛАСТИ</b>					<b>417,9</b>	